

# Erfaringer og vurderinger av eksamen 2013

RAPPORT | SIST ENDRET: 20.10.2014

## Innhold

### Innledning

#### 1. Forsøk med eksamen med Internett

- 1.2 Resultater fra evalueringene
- 1.3 Forsøket videreføres

#### 2. Ny forskrift for lokalt gitt muntlig eksamen

#### 3. Utprøving av ekstra gjennomføring av eksamen i matematikk i Troms

- 3.1 Direktoratets vurdering

#### 4. Samordning av eksamen for voksne og elever i grunnskolen

#### 5. Endrede eksamensordninger

- 5.1 Eksamen for privatister i naturfag
- 5.2 Samfunnsøkonomi 2
- 5.3 Fremmedspråk nivå I
- 5.4 Norsk i grunnskolen og i videregående opplæring
- 5.5 Matematikk

#### 6. Reviderte læreplaner

## Innledning

Våren 2013 gjennomførte Utdanningsdirektoratet om lag 77 500 sentralt gitte eksamener i grunnskolen, 1

600 i grunnskoleopplæring for voksne og 180 000 for elever og privatister i videregående opplæring. Dette var en liten økning i antall gjennomførte eksamener sammenlignet med våren 2012, hvor de tilsvarende tallene var 76 000, 1 500 og 173 000.

Direktoratet utarbeidet eksamensoppgaver i ca. 400 ulike eksamenskoder, mens det tilsvarende tallet for 2012 var 350. Økningen i antall eksamenskoder skyldes at vi nå tilbyr eksamen i betydelig flere fremmedspråk enn vi gjorde i 2012. Dette har sammenheng med at vi har gjort en gjennomgang av hvilke språk vi har gode fagmiljøer til å utvikle gode eksamensoppgaver i.

Eksamen om høsten har like mange eksamenskoder som om våren, men betydelig færre kandidater. Det er i første rekke elever med rett til enten utsatt eller ny eksamen, i tillegg til privatister som tar eksamen om høsten. Høsten 2013 har i underkant 40 000 kandidater gjennomført eksamen i videregående opplæring, mens det var kun én kandidat i grunnskoleopplæring for voksne. Det arrangeres ikke eksamen i grunnskolen om høsten.

Alle eksamensoppgaver blir publisert elektronisk i prøveadministrasjonssystemet (PAS) før eksamensdagen, slik at skolene kan hente ut oppgavene her. Dette øker sikkerhetsnivået i eksamensgjennomføringen fordi alle skoler har oppgavene tilgjengelig digitalt, i tillegg til at alle får tilsendt eksamensoppgavene på papir. Det er nå normalordning å gjennomføre eksamen IKT-basert i PAS. Det vil si at elevene henter og leverer eksamen digitalt. Andelen eksamener som gjennomføres på denne måten er ca. 65 %, men i flere av eksamenene var andelen over 90 %. Dette gjør sensuren langt mer effektiv og sikker, fordi begge sensorer får tilgang til alle besvarelsene samtidig, samt at vi unngår sen postgang o.l.

Unntatt fra ordningen om å gjennomføre IKT-basert er eksamen i samfunnsøkonomi, matematikk og realfag. Disse fagene har en todelt eksamen, hvor den ene delen gjennomføres på papir uten tilgang til hjelpemidler utover vanlige skrivesaker. Mange privatistkontor gjennomfører også fremdeles eksamen på papir.

Både trykking, pakking og forsendelse av eksamensoppgaver og besvarelser har forløpt som normalt, og gjennomføringen av IKT-basert eksamen gjennomføres uten nevneverdige problemer. Direktoratet har høy beredskap under eksamensgjennomføringen og håndterer alle hendelser løpende.

Dette brevet oppsummerer gjennomføringen av eksamen våren 2013 og angir noen prioriterte oppgaver for 2013. Brevet inkluderer omtale og oppfølging av:

Forsøk med eksamen med Internett

Ny forskrift for lokalt gitt muntlig eksamen

Utprøving av ekstra gjennomføring av eksamen i matematikk i Troms

Samordning av eksamen for voksne og elever i grunnskolen

Reviderte eksamensordninger

## 1. Forsøk med eksamen med Internett

De to siste årene har Utdanningsdirektoratet gjennomført forsøk med tilgang til Internett på eksamen. Forsøket innebærer at elevene har tilgang til nettet, men at det ikke er lov til å kommunisere med andre på eksamen.

Bakgrunnen for forsøket var at vi i økende grad får henvendelser fra skoler som benytter nett-baserte hjelpemidler i opplæringen, og som ønsker at elevene skal få tilgang til disse hjelpemidlene også under eksamen. Aktiv bruk av Internett er etter hvert en integrert del av opplæringen i mange fag, og det er sånn sett et relevant hjelpemiddel for elevene å ha tilgang til Internett på selve eksamensdagen.

Våren 2012 var to fag med i forsøket, Internasjonal engelsk og Reiseliv og språk 2. Forsøket ble ansett som vellykket og besluttet videreført og utvidet våren 2013. Våren 2013 var ytterligere to fag med, Rettslære 2 og Medie- og informasjonskunnskap 2. I 2013 var det totalt 35 forsøksskoler, 83 lærere, 67 sensorer og omtrent 1000 elever som var omfattet av forsøket.

Deltakerskolene har enten meldt sin interesse for å delta selv eller blitt foreslått av sin fylkeskommune. Det har vært viktig å rekruttere skoler som aktivt ønsker å delta i forsøket, og som opplever at eksamen med Internett er relevant for den opplæringen som gis på skolen. For å få delta i forsøket måtte alle skoler sende direktoratet en beskrivelse av hvordan temaer som fusk og plagiat er ivare tatt i opplæringen. Der beskrev de også hvordan de sikrer eksamensgjennomføringen, både teknisk og ved hjelp av annen oppfølging av elevene i eksamenslokalet.

Forsøket har blitt evaluert. Evalueringsrapporten ble oversendt Kunnskapsdepartementet 20.11.2013. På bakgrunn av erfaringene fra disse to årene med forsøk, som i overveiende grad er positive, legger vi opp til å videreføre og utvide forsøket for ytterligere en toårs-periode. Under presenterer vi noen av hovedfunnene fra evalueringene av forsøket, begrunner hvorfor vi legger opp til en slik videreføring, og hva som skal være målsetningen med det videre forsøket.

### 1.2 Resultater fra evalueringene

Evalueringene er gjennomført som en kombinasjon av spørreundersøkelse, intervju og observasjoner. Skolene som har deltatt i forsøket, er i utgangspunktet gode og aktive brukere av IKT i opplæringen. Funnene fra evalueringen er derfor ikke representative for alle skoler i Norge, men må leses som hvordan en slik eksamensordning fungerer og vurderes, under gitte betingelser.

Evalueringen har hatt tre hovedtemaer:

Forberedelser

## Gjennomføring

### Nytte, tilfredshet og resultater

Etter evalueringen våren 2012 var vi særlig interessert i å følge utviklingen i sensorers og læreres holdninger til eksamensordningen i tillegg til å følge opp i hvilken grad elevene opplevde det nyttig å ha tilgang til Internett, og hvordan de brukte Internett.

Forberedelser: Evalueringene viser at lærernes opplæringspraksis ved forsøksskolene skiller seg lite fra lærernes opplæringspraksis ved referanseskolene, med unntak av lærernes bruk av Internett og vektleggingen av kildekritikk i opplæringen, som har et større fokus ved forsøksskolene. Både elever og lærere er i stor grad positive i sine vurderinger av elevenes evner til å søke etter og bruke informasjon fra Internett, men lærerne er mindre positive enn elevene selv. En del lærere har påpekt at de ikke nødvendigvis er kritiske til Internett som hjelpemiddel, men derimot er usikre på elevenes evne til å bruke og nyttiggjøre seg informasjon generelt.

Evalueringen i 2013 peker også på at debatten blant forsøksskolene om fusk og plagiat, som ble identifisert i evalueringen av forsøket i 2012, har dreid fra å handle om kontrollmuligheter og risikoen for fusk, til å handle mer om elevenes bruk av kilder og evne til å utøve kildekritikk. I evalueringen er det en større andel elever og lærere som oppgir at elevene har fått opplæring i bruk av kilder ved forsøksskolene enn ved referanseskolene. Samlet sett kan dette indikere at forsøket har ført til en økt vektlegging av kildebruk og kildehenvisninger ved skolene som deltar i forsøket. Bruk av kilder og kildekritikk har vært

et gjennomgående tema ved eksamen i Kunnskapsløftet. Direktoratet mener at det er et svært interessant funn at opplæring i bruk av kilder og kildekritikk ser ut til å ha blitt aktualisert gjennom dette forsøket.

Gjennomføring: Selve gjennomføringen av eksamen har foregått uten særlig grad av tekniske problemer. Evalueringen tyder på at Internett brukes aktivt av elevene når de har tilgang på hjelpemiddelet. De oppgir at de bruker Internett til å finne og dobbeltsjekke informasjon, samt at det gir en trygghet i eksamenssituasjonen. Dette gjelder samtlige fag i evalueringen med unntak av Rettslære 2, der Internett benyttes mindre enn i de øvrige fagene. Evalueringen peker på at dette både kan handle om fagets egenart, som nevnes av en del av lærerne, men også om undervisningstradisjoner i faget. Evalueringsmøtet med deltakerskolene i høst bekrefter at lærerne er delt i synet på om Internett er et godt verktøy i dette faget.

I evalueringsrapporten fra forsøket i 2012 uttrykte en del lærere bekymring for at elevene ville «rote seg bort» på Internett på eksamensdagen, mens elevene i mindre grad vektla dette. Funn fra observasjonen fra eksamensgjennomføringen viser også at elevene i liten grad bruker tid på nettaviser eller andre distraksjonsmuligheter. Tiden de oppgir å bruke på Internett er også begrenset på eksamensdagen.

Det er interessant å merke seg at elevene som deltar i forsøket, i snitt bruker mindre tid på forberedelsesdagen (3-4 timer) enn elevene på referanseskolene (5-6 timer). En mulig årsak til dette kan være at elevene slipper å laste ned/ skrive ut kilder som de ønsker å benytte på eksamensdagen.

Nytte, tilfredshet og resultater: Evalueringen viser at elever og lærere som deltar i forsøket, i det store og hele

er positive til eksamen med tilgang til Internett. Både lærere og elever anser eksamen med tilgang til Internett som relevant i fagene, fordi dette gjenspeiler måten de arbeider på ellers i året, og fordi det gjenspeiler måten elevene kommer til å jobbe på senere.

Evalueringen viser også at lærerne er langt mer positive til eksamen med tilgang til Internett i 2013 enn de var i 2012. I 2012 mente 32 % av lærerne at dette var en god eksamensordning i faget, det tilsvarende tallet for 2013 er 73 %. Dette utgjør en signifikant utvikling og indikerer at lærerne har blitt mer positive til bruk av Internett til eksamen. Dette funnet understøttes også av diskusjonene mellom deltakerskolene på Utdanningsdirektoratets samlinger. Sensorene er imidlertid mer delte i hvorvidt de mener at dette er en god eksamensordning i faget, samtidig som de oppgir at de ikke ser noen særlig forskjell mellom besvarelser fra elever som har deltatt i forsøket og besvarelser fra øvrige elever.

Elevene som mener Internett var nyttig på eksamen, legger vekt på økt informasjonstilgang, mulighet til å dobbeltsjekke informasjon, økt trygghetsfølelse i eksamenssituasjonen og mindre behov for å bruke tid på forberedelsesdagen til å laste ned kilder. Elevene som benyttet Internett på eksamensdagen, men som ikke mener Internett er nyttig, knytter dette først og fremst til at de bruker det lite, og at de ville klart seg like bra uten.

Spørsmålet om hvorvidt ulike elevgrupper vil ha nytte av Internett, har stått sentralt i diskusjonene rundt forsøket med eksamen med Internett, både i forsøket i 2012 og til dels i forsøket i 2013. Evalueringen i 2012 viste at verken elever med svake eller sterke prestasjoner i forkant av eksamen, fikk en fordel på eksamen. Evalueringen i 2013 viser likevel at lærere ved forsøksskolene i større grad mener eksamensformen gir faglig sterke elever gode muligheter til å vise sin kompetanse. Evalueringen viser imidlertid at både faglig sterke og faglig svake elever mener at de fikk vist hva de kan på eksamen med eksamen med tilgang til Internett. Resultatene fra spørreundersøkelsen viser heller ingen signifikant forskjell mellom elever med standpunktkarakter 1-3 eller 4-6.

### **1.3 Forsøket videreføres**

Utdanningsdirektoratet mener at flere av funnene i evalueringen tilsier at dette forsøket bør videreføres og utvides noe. Resultatene fra evalueringen viser at et stort flertall av elevene mener at Internett er et verktøy som er nyttig til eksamen. Vi ser også at det har skjedd en markant dreining i lærernes oppfatning av eksamen med tilgang til Internett. I tillegg ser vi en endring mot at bruk av kilder og kildekritikk i større grad vektlegges i opplæringen. Dette er elementer i vår vurdering og ønske om videreføring av forsøket.

På Utdanningsdirektoratets siste evalueringsmøte med skolene i september i år var det mange av deltakerskolene som uttrykte et sterkt ønske om å få fortsette å ha tilgang til Internett ved eksamen i sine fag. De peker på at etter å ha jobbet med dette, er det vanskelig å forestille seg å gå tilbake til å ha eksamen uten Internett.

Etter to år med dette forsøket mener vi at evalueringen peker på et hovedtrekk, at Internett kan fungere på linje

med andre hjelpemidler til eksamen, under gitte betingelser. Samtidig er det slik at dette ikke er en eksamensordning som vil passe for alle skoler. Vi vet at bruk av IKT og Internett i opplæringen varierer mye, og synet på bruk av Internett som hjelpemiddel er fortsatt delt. En slik eksamensordning er derfor ikke egnet som normalordning til eksamen for alle skoler per i dag.

Målsetting med videreføringen: Det er vår vurdering at vi viderefører og utvider forsøket noe, både for å ivareta de skolene som har deltatt i forsøket til nå, og som mener at dette er en god ordning, samt at vi får et bredere kunnskaps- og erfaringsgrunnlag med en utvidelse. Dersom den positive utviklingen vi har sett i forsøket til nå fortsetter de neste to årene når både antall fag og skoler som deltar øker, vil vi på et bredere grunnlag enn i dag kunne vurdere om dette er en eksamensordning som ev. bør være normalordning i en del fag.

I videreføringen vil vi invitere de samme skolene til å fortsette sin deltakelse, i tillegg vil vi tilby alle fylker å melde på en til to skoler til. Vi legger også opp til å utvide forsøket med noen fag. Dette er: Poltikk og menneskerettigheter, Samfunnsfaglig engelsk og Kommunikasjon og kultur.

For skoler som ønsker å delta i det videre forsøket vil vi understreke viktigheten av god forankring både hos skoleeier, skoleledelse og aktuelle faglærere. Dette vil være et viktig premiss for å delta i videreføringen av forsøket. Aktuelle skoler må også sette seg inn i evalueringen fra de to foregående årene og planlegge hvordan de vil møte aktuelle problemstillinger.

Videreføringen av forsøket skal også evalueres. Evalueringen vil følge opp funn fra de to foregående år.

## **2. Ny forskrift for lokalt gitt muntlig eksamen**

I brev av 03.07.2012 ga Kunnskapsdepartementet Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utarbeide forslag til ny forskrift for lokalt gitt muntlig eksamen. Forslagene til nye forskrifter ble sendt på høring våren 2013. Høringen skapte stort engasjement, og Utdanningsdirektoratet fikk nærmere 900 høringssuttalelser, det høyeste antallet vi har fått på en høring. Den nye forskriften trådte i kraft 1. oktober 2013. Hovedpunktene i endringene er:

- Elevene skal gjennomføre muntlig eksamen med en obligatorisk forberedelsesdel, der elevene får oppgitt tema og skal forberede en presentasjon.
- Eleven får vite hvilket fag han eller hun er kommet opp i 48 timer før eksamen og tema for eksamen 24 timer før eksamen.
- Under eksamen skal eleven presentere temaet som er forberedt i forberedelsesdelen. Under eksamen kan eleven også prøves i flere og relevante deler av læreplanen enn det som kan leses direkte ut av temaet.
- Det eneste hjelpemidlet eleven kan bruke, er sine egne notater fra forberedelsesdelen. Dette inkluderer relevante hjelpemidler for å holde en presentasjon, som for eksempel Powerpoint.
- Eksamen kan ikke gjennomføres på mandager og første dag etter helligdag/høytidsdag.

Vi mottar mange henvendelser om det nye regelverket for lokalt gitt muntlig eksamen, og vi arbeider for å ferdigstille rundskrivet som vil forklare og utdype de nye bestemmelsene. De nye reglene for lokalt gitt muntlig eksamen tematiseres også på samlinger hvor Utdanningsdirektoratet deltar.

Fordi disse reglene er nye og fordi dette var en høring med svært stort engasjement, må vi forvente oppmerksomhet og debatt rundt gjennomføringen av lokalt gitt muntlig eksamen også våren 2014.

### **3. Utprøving av ekstra gjennomføring av eksamen i matematikk i Troms**

Troms fylkeskommune gjennomfører i august 2013 og august 2014 forsøk med toukers sommerskole og ny sentralt gitt eksamen i fellesfaget matematikk i videregående opplæring (to ulike eksamenskoder). Elever som har fått karakteren 1 ved ordinær eksamen samme år får tilbud om å delta. Formålet med forsøket er å prøve ut om sommerskole og eksamen i august gjør det lettere å motivere elever til å gjennomføre ny eksamen enn om de må vente til november/desember med å ta eksamen.

Utdanningsdirektoratet har ansvaret for å utarbeide den sentralt gitte oppgaven, å gjennomføre sensuren og å evaluere forsøket.

I brev av 15.11.2013 oversendte vi første delrapport fra forsøket. Endelig rapport ferdigstilles 1.11.2014. Hovedfunn fra evalueringen av den første gjennomføringen er:

Antall påmeldte elever til sommerskolen august 2013 er lavt (17) i forhold til de elevene som fikk karakter 1 ved ordinær eksamen våren 2013 (59 elever).

16 av elevene tok ny eksamen.

Budsjettrammen for 2013 fordelt på disse elevene er ca. 44 000 kroner per elev. Budsjettrammen for 2013 fordelt på antall elever (12) som besto eksamen er ca. 58 000 kroner per elev.

4 av 16 elever fikk karakteren 1 og strøyk på nytt.

12 av 16 elever fikk karakteren 2 eller 3 eller 4.

Ingen av elevene klaget på eksamenskarakteren.

Elevene ved sommerskolen utgjør en liten og klart mer homogen gruppe enn det som finnes i den ordinære undervisningen. Det er trolig derfor enklere å tilpasse undervisningen på sommerskolen i forhold til den enkelte elevs behov. I evalueringen sier elevene at de er mer fornøyd med lærerne ved sommerskolen enn de er med lærerne i ordinær undervisning. Dette kan trolig forklares med at undervisningen skjer i små grupper hvor alle elevene er på samme nivå, sammen med at Troms fylkeskommune har håndplukket dyktige lærere med lang erfaring til sommerskolen.

Et lavt antall deltakere ved sommerskolen, bruk av erfarne og kompetente lærere, en homogen elevgruppe, god arbeidsro, skolemåltid, et godt sosialt klasserommiljø og godt motiverte elever med høye forventninger er elementer som i sum gjør at sommerskolen har vært en fordel for mange av elevene. Elevene mener undervisningen ved sommerskolen skiller seg fra undervisningen ellers i året. Det er færre elever, lærerne lykkes i større grad med å tilpasse undervisningen til elevenes nivå, og en stor andel av elevene som deltar består eksamen. Datamaterialet i evalueringen gir ikke grunnlag for å trekke konklusjoner om denne undervisningen kunne vært gjennomført tidligere i året, før elevene strøk på eksamen, men både elever og lærere vektlegger at tilpasset undervisning har vært veldig viktig for resultatene. Det gjenstår å se om elevantallet ved sommerskolen i august 2014 vil bli større enn i 2013. Det relativt lave deltakertallet på sommerskolen gjør det vanskelig å konkludere hvor god effekt sommerskolen i Troms fylkeskommune har hatt.

### **3.1 Direktoratets vurdering**

Utdanningsdirektoratet mener at sommerskole med ny eksamen i august er et kostbart og omfattende tiltak for få elever. Selv om deltakerne er fornøyde og oppnår resultater ved å delta på sommerskolen, mener vi at det er grunn til å vurdere om dette er den mest effektive måten å oppnå disse resultatene på. Et tilleggsmoment er at med enda én eksamensgjennomføring, i tillegg til de to ordinære eksamensgjennomføringene, vil elevenes motivasjon til å jobbe med fagene for å bestå eksamen første gang de gjennomfører den, muligens svekkes.

## **4. Samordning av eksamen for voksne og elever i grunnskolen**

Elever i grunnskolen og voksne i grunnskoleopplæring har til nå hatt ulike eksamensoppgaver, men med utgangspunkt i samme læreplan. Fra våren 2014 vil de to gruppene få samme eksamensoppgaver.

Fordi både elever i ordinært løp, og voksne skal ta eksamen etter samme læreplan, er det viktig å sikre at prøvingen er likeverdig. Det har derfor vært Utdanningsdirektoratets vurdering at den faglige beste løsningen er om både elever og voksne kandidater får samme eksamensoppgaver. Det er et grunnleggende prinsipp at én læreplan skal ha én eksamen, og at det er kompetansemålene i læreplanen som ligger til grunn for utforming av eksamensoppgavene. Med Kunnskapsløftet har vi fått læreplaner med aldersnøytrale kompetansemål og en stor grad av innholdsfrihet, slik at ulikt innhold kan legges til grunn for å opparbeide den kompetansen som læreplanen krever. Det er ikke et bestemt innhold eller en bestemt arbeidsmåte som skal vurderes, men kompetansen til eleven eller kandidaten slik den kommer til uttrykk på eksamen.<sup>1</sup>

Etter en lengre prosess med ulike aktører i sektoren (17 voksenopplæringsssentre og VOX) er det nå enighet om å samordne eksamen for disse gruppene. Dette har skjedd gradvis og over tid, ved først å samordne forberedelsesdelene i engelsk og norsk, deretter eksamen i engelsk og matematikk, og fra våren 2014 også i norsk. I forbindelse med samordningen har direktoratet lagt vekt på å inkludere representanter fra voksensektoren i både nemndene som utarbeider eksamensoppgaver og blant sensorene for å sikre



1) Jf. forskrift til opplæringsloven §3-25: Eksamen skal organiserast slik at eleven eller privatisten kan få vist kompetansen sin i faget. Eksamenskarakteren skal fastsetjast på individuelt grunnlag og gi uttrykk for kompetansen til eleven eller privatisten slik denne kjem fram på eksamen.

---

## 5. Endrede eksamensordninger

### 5.1 Eksamen for privatister i naturfag

Til og med denne høsten har privatister i naturfag Vg1 hatt en egen eksamensordning hvor de har hatt en sentralt gitt eksamen i to timer, og deretter gjennomført en lokalt gitt praktisk/ muntlig prøve. I tråd med øvrige eksamener i Kunnskapsløftet og revidert læreplan i naturfag, vil privatister i naturfag Vg1 nå få samme eksamen som ordinære elever. Dette er en lokalt gitt muntlig/ praktisk eksamen.

Eksamensordningen for privatister i naturfag Vg1 har vært en særordning for dette faget.

Før Kunnskapsløftet fikk elever og privatister ulike eksamener, med begrunnelse om at privatister måtte prøves bredere fordi de ikke hadde fulgt opplæring i et fag, og dermed ikke hadde standpunktvurdering. Med innføringen av Kunnskapsløftet ble dette endret, og elever og privatister gjennomfører nå samme eksamen, med utgangspunkt i prinsippet om at én læreplan skal ha samme eksamen, se også begrunnelsen for å samordne eksamen for elever i grunnskolen og for voksne.

### 5.2 Samfunnsøkonomi 2

Våren 2013 ble sentralt gitt eksamen i samfunnsøkonomi 2 gjennomført for første gang som en todelt eksamen: del én er uten hjelpemidler og del to er med alle hjelpemidler tillatt. Eksamensordningen ble endret etter at Utdanningsdirektoratet mottok flere tilbakemeldinger fra fagmiljøer og faglærere som uttrykte bekymring for eksamensordningen i faget. I tillegg var elevenes eksamensresultater noe svakere, sammenlignet med andre fag. I 2010 ble eksamen i noen utvalgte samfunnsfag evaluert. Det var Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo (ILS) og Rambøll sto for evalueringen. I evalueringen anbefalte de direktoratet å vurdere en todelt eksamensordning, hovedsakelig på bakgrunn av det de beskriver som en for lav kompleksitet i læreplanen, jf. omtale av dette i Utdanningsdirektoratets brev til

Kunnskapsdepartementet av 19.12.2012.

Den reviderte eksamensordningen har blitt positivt mottatt av lærere og sensorer.

### **5.3 Fremmedspråk nivå I**

Utdanningsdirektoratet omtalte i brev av 11. desember 2011 foreslåtte endringer i eksamensordningen i fremmedspråk nivå I for elever og privatister. Endringen består i å gå fra en 5-timers sentralt gitt skriftlig eksamen til en kombinert skriftlig-muntlig eksamen. Bakgrunnen for endringen var et stort og systematisk avvik mellom standpunktkarakterer og eksamenskarakterer på nivå I, og at dagens eksamensordning gjør faget mer akademisk enn det læreplanen tilsier. Elever på nivå I i fremmedspråk vil, etter direktoratets vurdering, ha en bedre mulighet til å vise sin kompetanse med en slik kombinert eksamen.

Utdanningsdirektoratet har foreslått for KD å endre eksamensordningen. Dette er oversendt som egen sak til Kunnskapsdepartementet 28.06.2013.

### **5.4 Norsk i grunnskolen og i videregående opplæring**

Norskeksamen i grunnskolen har lenge vært den eneste eksamenen hvor elevene kun har besvart én oppgave. Utdanningsdirektoratet mener at det vil øke validiteten til eksamen dersom elevene besvarer flere enn én oppgave. Det vil også være i tråd med øvrige eksamener i grunnskolen.

Fra våren 2014 vil det derfor være en annen struktur på eksamen i norsk i grunnskolen. Oppgavesettene vil ha to deler, og elevene skal knytte en av skriveoppgavene til en vedlagt tekst for å knytte skrivekompetansen tettere til lesekompetanse og slik få mulighet til å vise bredere kompetanse i faget til eksamen. Denne strukturelle endringen av eksamen i norsk sammenfaller med revidert læreplan for faget. Se egen omtale.

I forbindelse med denne endringen har vi utarbeidet eksempeloppgaver i norsk hovedmål og sidemål for grunnskolen. Disse ble publisert ved skolestart høsten 2013 og viser endret struktur for eksamen som gjelder fra våren 2014. Endringen er også informert om i eget skriv til alle landets grunnskoler og grunnskoleopplæring for voksne.

Eksamen i norsk hovedmål og sidemål for Vg3 og påbygging til generell studiekompetanse blir også justert fra våren 2014, fordi kompetansemålene for skriveing er tydeliggjort i den reviderte læreplanen. Alle oppgavesett får to deler, slik at eksaminandene skriver én kortere og én lengre tekst, og oppgaveinstruksene blir tilpasset begrepsbruken i den reviderte læreplanen. Det er lagt ut egen informasjon om endringene på direktoratets nettsider.

### **5.5 Matematikk**

Sentralt gitt skriftlig eksamen i matematikk vil bli endret fra og med våren 2015. Endringen er todelt. Den ene

delen av endringen innebærer at eksamensordningen for teoretisk matematikk og matematikk programfag i videregående opplæring endres slik at del 1, uten hjelpemidler, nå vil være 3 timer mot 2 timer i dag. Del 2, med alle hjelpemidler, vil være 2 timer mot 3 timer i dag. Hovedargumentasjonen for dette er å ivareta læreplanens krav til kunnskaper og kompetanse i fagets metoder, symbol- og formalismekompetanse, algoritmer og framgangsmåter, matematiske ferdigheter, utledninger, bevis, argumentasjon, drøfting, resonnement og så videre. Eksamen i grunnskolen og praktisk matematikk i videregående opplæring vil ha samme eksamensordning som i dag, 2 timer uten hjelpemidler og 3 timer med alle hjelpemidler.

Den andre delen av endringen innebærer en innføring av obligatorisk bruk av ulike digitale verktøy til eksamen for del 2 av eksamen. Dette er i tråd med læreplanens kompetansemål. Det er Utdanningsdirektoratets vurdering at forslaget til endring av eksamensordningen i matematikk handler om å ta eksisterende læreplaner på alvor. Dagens læreplaner krever at elevene får opplæring i ulike digitale verktøy i matematikk. Dette bør derfor også prøves til eksamen. I denne sammenheng viser vi til at vi har erfaring med å innføre bruk av regneark ved eksamen i matematikk i grunnskolen. Da vi krevde bruk av regneark ved eksamen våren 2009, brukte de aller fleste elevene regneark. Ved tidligere eksamener hadde det vært valgfritt å bruke regneark. Da brukte svært få elever regneark ved eksamen, og elevene fikk trolig heller ikke opplæring i dette digitale verktøyet siden eksamen ikke krevde bruk av regneark. Vi vet at eksamen av mange oppfattes som en rettesnor for hva sektor prioriterer i opplæringen. Vi mener det er viktig at vi lager eksamensoppgaver som prøver alle deler av læreplanen.

Krav til digitale verktøy ved eksamen innebærer at noen skoleeiere må investere i datamaskiner, dataprogrammer m.m.. Forslaget innebærer også at enkelte privatistkontorer som per i dag arrangerer privatisteksamener på papir, må tenke nytt når det gjelder logistikk. Det er i dag store forskjeller mellom skolenes tilbud til elever og privatister når det gjelder å benytte digitale verktøy ved eksamen.

Endringen i eksamensordningen for matematikk har vært varslet siden 2011 med både egen informasjon sendt alle skoleeiere, informasjon på nettsidene våre, eksempeleoppgaver og mulighet for sektoren til å gi innspill på den reviderte eksamensordningen. Endringene tematiseres også på samlinger Utdanningsdirektoratet deltar på. Den nye eksamensordningen i matematikk gjennomføres for første gang våren 2015. Det er derfor vår vurdering av skoleeierne har tilstrekkelig tid til å forberede seg på en slik eksamensordning.

## **6. Reviderte læreplaner**

Læreplaner i de gjennomgående fagene norsk, engelsk, matematikk, naturfag og samfunnsfag er revidert og gjelder fra 01.08.2013. Det er sentralt gitte skriftlige eksamener i norsk, engelsk og matematikk i både grunnskolen og i videregående opplæring, og læreplanrevisjonen medfører noen justeringer i eksamen for disse fagene.

Revisjonen hadde som mål å tydeliggjøre de grunnleggende ferdighetene i læreplanen. I tillegg ble det utarbeidet veiledende kjennetegn på måloppnåelse til støtte for underveis- og standpunktvurderingen på 10.

trinn.

I engelsk og norsk er endringene til eksamen hovedsakelig knyttet til endret tekstbegrep i læreplanen. Der den tidligere læreplanen omtalte ulike sjangere, omtaler den reviderte læreplanen ulike tekster eller ulike typer tekster. Eksamen er basert på læreplanen, og oppgavene vil derfor ikke be om andre typer tekster enn de som er nevnt i læreplanen.

I norsk hovedmål og sidemål i grunnskolen er det utarbeidet eksempeloppgaver med veiledningsmateriell som følge av endret struktur, se eget punkt om dette. Eksempeloppgavene er også justert i tråd med endret begrepsbruk i revidert læreplan.

I matematikk er det mindre endringer, men noe mer algebra i grunnskolen, i tillegg til noen endrede kompetansemål og hovedområder. Dette medfører ikke større endringer til eksamen.

Endringene til eksamen som følge av de reviderte læreplanene vil bli utdypet og forklart i eksamensveiledningene. Disse revideres årlig og publiseres hvert år i februar på direktoratets nettsider, i tillegg til at de sendes alle skoleeiere i Norge.